

Sygn. akt IV U 101/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2022 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Matusiak

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 marca 2022 roku w Sieradzu

odwołania Z. T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

z dnia 14.01.2022 r. Nr (...)

w sprawie Z. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o kapitał początkowy

- 1. zmienia zaskarżoną decyzję i zobowiązuje organ rentowy do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wartości kapitału początkowego Z. T. poprzez doliczenie do dochodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne rekompensat wypłaconych Z. T.: w 1986 roku w kwocie 11.280 (jedenaście tysięcy dwieście osiemdziesiąt) złotych, w 1987 roku w kwocie 3.300 (trzy tysiące trzysta) złotych;***
- 2. w pozostałym zakresie oddala odwołanie;***
- 3. znosi wzajemnie koszty procesu.***

Sygn.akt IV U 101/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 stycznia 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887 t.j.) ponownie ustalił Z. T. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1984 r. do 31 grudnia 1993 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 106,42 %. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 106,42 % przez kwotę 1.220,89 zł, tj. kwotę bazową określoną w ustawie ($106,42\% \times 1.220,89 \text{ zł} = 1.299,27 \text{ zł}$). Do obliczenia kapitału początkowego organ rentowy przyjął łącznie: 21 lat, 1 miesiąc, 4 dni, tj. 253 miesiące okresów składkowych oraz 5 miesięcy okresów nieskładkowych. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. - wieku oraz okresu

składkowego i nieskładkowego wyniósł 68,42 %. Współczynnik ten posłużył do obliczenia części 24% kwoty bazowej, wynoszącej 293,01 zł. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 117.119,42 zł.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład nie uwzględnił m.in. dochodów w kwotach: - w 1981 r. – 3.200 zł; - w 1982 r. -58.600 zł, w 1983 r. – 58.680 zł, w 1984 r. – 20.400 zł, - w 1985 r. – 16.920 zł, - w 1986 r. – 11.280 zł, - w 1987 r. – 3.300 zł, gdyż kwoty wypłaconych rekompensat budzą wątpliwości, czy były wypłacone tylko za pracownika.

Odwołanie od decyzji organu rentowego wniósł pełnomocnik Z. T., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez uwzględnienie w wartości kapitału początkowego kwot stanowiących rekompensatę okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej, wynoszących w kolejnych latach: 3.200 zł, 58.600 zł, 58.680 zł, 20.400 zł, 16.920 zł, 11.280 zł, 3.300 zł. W odwołaniu podniesiono, że wnioskodawca złożył organowi zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, w których ujęto m.in. kwoty rekompensaty, przewidzianej w ustawie z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Organ rentowy nie wliczając tych sum do przyjętych za dane lata kwot, stanowiących podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne postąpił wbrew art. 5 pkt 1 cyt. ustawy z 6 marca 1997 r., stanowiącemu iż przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty osobom, o których mowa w art. 3 pkt 1 lit.a), c) i 1a, do wynagrodzenia lub dochodu dolicza się nominalną wartość rekompensaty, ustalona zgodnie z załącznikiem do ustawy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. T., ur. (...), w dniu 29.11.2021 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. wniosek o emeryturę. Do wniosku zostało załączone m.in. wystawione w dniu 08.12.2004 r. przez (...) w Z. zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu; w części zaświadczenia obejmującego dane „wynagrodzenie – przychód (dochód) – uposażenie” w poz. „składniki inne” wpisano kwoty rekompensat, wynoszące: w 1981 r. – 3.200 zł; - w 1982 r. -58.600 zł, w 1983 r. – 58.680 zł, w 1984 r. – 20.400 zł, - w 1985 r. – 16.920 zł, - w 1986 r. – 11.280 zł, - w 1987 r. – 3.300 zł. W odpowiedzi na zapytanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., (...) w Z. w piśmie z dnia 21.12.2021 r. poinformowało, że wykazane kwoty rekompensat są zgodne z kartami wynagrodzeń, przy czym nie można ustalić, jakie kwoty przysługiwały tylko pracownikowi zaś z akt osobowych wynika, że Z. T. miał dwie córki, urodzone (...) Decyzją z 14 stycznia 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. ponownie ustalił Z. T. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r.

(wniosek, zaświadczenie i informacja (...) w Z., decyzja w aktach ZUS).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie Z. T. częściowo zasługuje na uwzględnienie. Przedmiotem sporu była wysokość kapitału początkowego wnioskodawcy w aspekcie ustalenia, czy kwoty wypłacone ubezpieczonemu tytułem „rekompensaty” w latach 1981 – 1987 wchodziły w skład dochodu, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Zgodnie art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.: Dz. U. z 2021 r. poz. 291) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2). Kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12 (art. 174 ust. 1 ww. ustawy). Jak stanowi art. 174 ust. 2 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1. okresy składkowe, o których mowa w art. 6;

2. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;

3. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

W myśl ust. 3 ww. przepisu podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się przed dniem 1 stycznia 1999 r. Zgodnie z treścią § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r., w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Fakt wypłacenia wnioskodawcy w spornym okresie świadczeń, określanych jako „rekompensata” jest bezsporny w świetle dokumentów, wystawionych przez następcę prawnego pracodawcy. Niewątpliwie błędne jest zaprezentowane w odwołaniu stanowisko, iż rekompensaty wypłacone wnioskodawcy w latach 1981-1987 winny być oceniane w ramach ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Ustawa ta określała sposób zrekompensowania m.in. niepodwyższania wynagrodzeń i uposażeń w sferze budżetowej z powodu niestosowania, w okresie od dnia 1 lipca 1991 r. do dnia 28 czerwca 1992 r., przepisów w zakresie kształtowania środków na wynagrodzenia i uposażenia w tej sferze a wypłata rekompensat miała nastąpić w latach 2000-2004 (art. 1 w zw. z art. 10 ww. ustawy). Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 20 maja 2014 r. (III AUa 1021/14, Lex Nr 1480574) „przy ustalaniu, czy istnieje obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne od określonych składników wynagrodzenia i innych świadczeń ze stosunku pracy, stosuje się nadto przepisy obowiązujące w okresie, z którego wynagrodzenie jest uwzględnione w podstawie wymiaru”. Dlatego też zasadnicze znaczenie dla przyjęcia, czy sporne kwoty rekompensat wchodziły w skład dochodu, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ma ustalenie właściwych przepisów prawa, regulujących zagadnienie i wysokość rekompensat pracowniczych w spornym okresie, nie zaś powoływana przez organ rentowy okoliczność, dotycząca ówczesnego stanu rodzinnego wnioskodawcy. Pierwszym takim aktem prawnym jest uchwała nr 187 Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 1981 r. w sprawie podwyższenia cen detalicznych niektórych artykułów żywnościowych (M. P. z 1981 r. Nr 22, poz. 200), zgodnie z której § 3 ust. 3 rekompensatę zrostu kosztów utrzymania z tytułu podwyżek cen ustala się w wysokości 160 zł na osobę miesięcznie, z tym że osobom wymienionym w ust. 2 pkt 2 pobierającym emeryturę lub rentę do 3.500 zł oraz osobom wymienionym w ust. 2 pkt 10 rekompensatę ustala się w wysokości 200 zł na osobę miesięcznie. W myśl § 7 uchwała wchodziła w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 31 sierpnia 1981 r. Kolejnym aktem prawnym dotyczącym tejże kwestii była uchwała nr 24 Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 1982 r. w sprawie rekompensat pieniężnych z tytułu wprowadzenia z dniem 1 lutego 1982 r. nowych cen detalicznych podstawowych artykułów żywnościowych, opału i energii (M. P. z 1982 r. Nr 4, poz. 18), dalej uchwała nr 24, wchodząca w życie (§ 36) z dniem 1 lutego 1982 r. Zasady wypłacania rekompensat zostały uregulowane w kolejno w zarządzeniu Ministrów Pracy, Płac i Spraw Socjalnych Orzad Finansów z dnia 28 sierpnia 1981 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania rekompensaty z tytułu podwyżek cen detalicznych chleba i przetworów zbożowo-mącznych oraz zasad odpłatności z tytułu korekty stawek żywieniowych (M. P. z 1981 r. Nr 22, poz. 201), które weszło w życie z mocą wsteczną od dnia 1 września 1981 r. (§ 25) oraz zarządzeniu Ministrów Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Finansów z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania rekompensaty z tytułu podwyżek cen detalicznych chleba i przetworów zbożowo-mącznych oraz zasad odpłatności z tytułu korekty stawek żywieniowych (M.P. z1984 r. Nr 3 poz.28), obowiązującym od 1 lutego 1984 r. Wspomniane wyżej zarządzenie z dnia 28 sierpnia 1981 r. w § 16 ust.1 pkt 5 stanowiło, że rekompensata jest wypłacana przez uspołecznione zakłady pracy poza planowanym funduszem płac i nie wchodzi do podstawy ustalenia emerytur i rent. Cytowana uchwała Nr 24 z 27 stycznia 1982 r. w § 22 ust.2 pkt 2 stanowiła, że rekompensata nie wchodzi do podstawy ustalenia zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz innych świadczeń społecznych i socjalnych. Analogiczną treść zawierał § 11 ust.1 pkt 2 zarządzenia z 23 stycznia 1984 r. Powołane wyżej uregulowania oznaczają, że rekompensaty wypłacone wnioskodawcy do końca 1985 r. nie wchodziły w skład dochodu, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Zmiana stanu prawnego w tym zakresie miała miejsce w związku z wejściem w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985

r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (Dz. U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 z późn. zm.). Akt ten w § 4 ust.1 stanowił, że w podstawie wymiaru dla pracowników uspołecznionych zakładów pracy uwzględnia się wszystkie składniki wynagrodzenia w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy będące wynagrodzeniem w rozumieniu przepisów w sprawie klasyfikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki uspołecznionej, wyszczególniając wyjątki, wśród których nie ujęto rekompensat. Jednocześnie ust.3 powołanego przepisu stanowił, że rekompensatę wypłaconą pracownikowi przed przejściem na emeryturę lub rentę obok wynagrodzenia lub zasiłków z ubezpieczenia społecznego dolicza się do wynagrodzeń z miesięcy, z których wynagrodzenia zostały przyjęte do ustalenia podstawy wymiaru, z wyjątkiem miesięcy, w których wynagrodzenie obejmuje włączoną rekompensatę. Przyjęte w tym rozporządzeniu rozwiązanie korelowało z zasadą, zawartą w powołanej uchwale nr 24 z dnia 27 stycznia 1982 r. i zarządzeniu z 23 stycznia 1984 r., wedle której uzyskanie rekompensaty nie ma wpływu na zakres uprawnień uzależnionych od wysokości wynagrodzeń i dochodów, przy czym przepisy te miały zastosowanie do dnia 31 grudnia 1985 r. (por. § 22 ust. 3 i 4 uchwały Nr 24 i § 11 ust.2 i 3 zarządzenia z dnia 23 stycznia 1984 r.). W konsekwencji należało przyjąć, że rekompensaty wypłacone poczynając od 1986 r. wchodziły w skład dochodu, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Wobec powyższego zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję, orzekając jak w punkcie 1 wyroku, dalej idące odwołanie podlegało oddaleniu stosownie do art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Na podstawie art. 100 k.p.c. orzeczono o wzajemnym zniesieniu kosztów procesu.